

Zondag 7 september, startzondag. Eerste gezamenlijke dienst met de Maarten Lutherkerk en Augustanakerk.

Voorgangers: Marieke Brouwer en ds Paula de Jong

Genesis 18: 1 tm 8

Lukas 19:1-10



Ds. Paula de Jong:

‘Lieve zusters en broeders,

Ik zou een hele overweging kunnen houden over de aanhef waarmee ik me tot jullie richt.

Onlangs hoorde ik daar een mooie preek over. Want als je mensen die niet tot je familie horen, wel broeders en zusters noemt, geeft dat een speciale band aan. Strecking van die preek was de vraag: wanneer hoor je erbij?

Die vraag klinkt door in de tekst over een syro-phenischische vrouw die Jezus vraagt om haar kind te genezen.

Jezus weigert in eerste instantie, want,

zegt hij, het heil dat ik breng is alleen voor mijn volk, mijn broeders en zusters bedoeld.

Waarop de vrouw hem terechtwijst.

Wat betekent dat heil, als het enkel voor één clubje is?

Die ontmoeting betekent voor Jezus een koerswijziging.

Hij laat zijn heilsopvatting openbreken door een ander, en voortaan hoort de hele wereld bij dat heil.

Dus,

ik noem u lieve zusters en broeders,

omdat u zich op een of andere manier gelegen laat liggen aan de verhalen uit de Bijbel,

aan Jezus' woorden,

omdat we in Jezus' naam bij elkaar horen.

Maar in naam bij elkaar horen,

is iets anders dan je welkom weten.

Je erbij voelen horen.

Zacheüs was een zoon van Israel, zoals dat heet, een broeder van alle andere Israëlieten,

een zoon van Abraham.

Maar hij lag eruit. Hij was nergens echt welkom.

En uitgerekend op zijn gastvrijheid doet die andere zoon van Abraham een beroep.

In de voorbereiding op deze dienst kozen Marieke en ik voor het thema gastvrijheid.

Want gastvrijheid lijkt zo vanzelfsprekend en we zijn het zo graag,

maar de praktijk blijkt altijd weerbarstig.

Aan gastvrijheid kleeft iets spannends,

net als aan het in naam bij elkaar horen.

Want vreemdelingen houden altijd iets vreemds, toch?

En iedere familie kent haar stille vetes en strijd.

De halve Bijbel gaat erover.

Voor vandaag kozen we uit die overvloed twee verhalen, waarin je de spanning kan proeven.

Maar waarin uiteindelijk ook redding / heil (ligt aan de gelezen vertaling, ik doel op Jezus' uitspraak in Zacheus' huis) gebeurt.

Ik kijk met jullie naar het verhaal over Abraham,

en Marieke naar het verhaal over Zacheüs.

Abrahams gastvrije ontvangst van een bijzonder driemanschap is wereldberoemd.

Hij wordt hét voorbeeldfiguur voor goed gastheerschap in alle oude joodse, christelijke en islamitische literatuur over gastvrijheid.

Het beeldbepalende element in dit verhaal is de vaagheid over de identiteit van zijn gasten.

Als lezer sta je eerst te kijken naar een schilderij:

Bomen, een tent, in de schaduw van de opening van de tent een man.

De zon brandt.

Niks aan de hand.

Je kunt even denken dat je aan komt lopen, recht uit de woestijnhitte.

Maar in het volgende vers zit je naast Abraham.

Hij slaat zijn ogen op, en zie, drie mannen tegenover hem.

Als uit het niets.

Je denkt dat ze dichtbij zijn,

maar het verhaal vertelt dat Abraham opspringt en naar ze toe rent om hen te begroeten.

Hij herkent iets in hen,

en maakt een diepe buiging.

Hij zegt: als ik genade heb gevonden in uw ogen,

ga dan niet aan uw dienaar voorbij.

en vervolgens biedt hij water en brood aan...
het lijkt wat weinig, tegenover zulke gasten,
maar ze nemen zijn aanbod aan.

Op het moment dat je een onbekende gast ontvangt,
weet je niet of die heil of vloek met zich mee brengt.
De gedachte in Bijbelse tijden was,
dat een onbekende gast best wel eens van een andere dimensie kon komen.
En die kan je maar beter goed ontvangen.

Dat je van te voren niet weet wat je krijgt,
dat is wat gastvrijheid zo spannend maakt.
Want wil je echt gastvrij zijn voor een ander,
dan kost je dat wat.
Brood, een kalf, tijd en moeite.
Je fijne plekje in de schaduw.
Abraham zet er zijn hele huishouden voor op de kop.
Iedereen raakt in rep en roer.
Iedereen moet zichzelf een stukje opzij zetten,
om te kunnen voorzien in wat die ander nodig heeft.

In Abrahams geval pakt dit heel goed uit.
Want deze drie mannen 'belonen' Abraham met de komst van Isaak,
de volgende in de lijn aartsvaders.
Paula schetste dat gastvrij zijn, gastheer zijn, niet in onze genen zit. Gastvrijheid
verlenen neemt allerlei onzekerheden met zich mee. Dat is voor ons als gemeente van
de OLK niet anders. Ook al blijft deze kerk en deze gemeente bestaan, er komen
veranderingen, of liever ze zijn er al of we het nu leuk vinden of niet. Want
verandering, daar hebben wij mensen doorgaans weerstand tegen, dat is de aard van
het beestje. Je weet immers wat je hebt, niet wat je krijgt.'

Ds. Marieke Brouwer

‘Maar als de rol van gastheer al ambivalent is, hoeveel ambivalenter is dan die van de
gast dan wel niet! Een gast heeft het doorgaans niet voor het kiezen, die moet maar
afwachten hoe gastvrij de gastheer is en is afhankelijk van zijn welwillendheid.
Zo zijn de gemeenteleden van de Maarten Lutherkerk en met name van de Augustana
in de rol van gast beland, en voor velen zeer tegen hun zin.
Zij moeten veel opgeven: hun eigen vertrouwde kerkgebouw in de buurt, hun eigen
geliefde en vertrouwde gang van zaken en het risico is groot dat de gemeenschap als
geheel het niet overleeft. Voor sommigen is het de zoveelste keer dan hun
kerkgebouw dicht gaat en dat ze moeten verkassen. Dat levert veel verlies en pijn op.
Ze voelen zich daarin niet altijd gezien, als Zacheus, voor wie de mensen geen plaats
maakten. En dat veroorzaakt argwaan en weerstand, heel begrijpelijk.

En zo snuffelen we vanmorgen aan elkaar, gastheer en gast, of werkelijke gastvrijheid en openheid is. Of liever, of het begin van gastvrijheid er is, want gastvrijheid is er niet als iets voorgegevens, gastvrijheid ontstaat, moet groeien tussen gastheer en gast.

Wat misschien helpt in onze situatie is het besef dat wij allemaal vreemdelingen en gasten zijn op deze aarde, zoals de Schrift ons voorhoudt. Wij mogen er een tijd op leven, van genieten, op werken en dan verlaten wij haar weer. Wij zijn in die zin allemaal gasten. Het bestaan is niet van ons, het leven is niet van ons, ons lichaam niet, onze adem en harteklop niet, die wordt ons elk moment gegeven. We krijgen, ontvangen wat we hebben: een lijf, de adem, een huis, eten en drinken, ja alles. Dat besef, dat we alles ontvangen en te leen hebben, dat maakt je vrij en dankbaar leert je leven met open handen.

En ook onze gemeente, ook deze gemeente van de OLK is niet van zichzelf. Ze is niet van ons en ook al doen wij ons best om er iets goeds en moois van te maken, ze is niet van ons, niet ons eigendom zeg maar. Ze is van Christus. We zijn bij hem te gast, hij zoals Paulus het zo prachtig zegt:

‘die ons huisgenoten van God maakt, met Christus Jezus zelf als de hoeksteen. Vanuit hem groeit het hele gebouw, steen voor steen, uit tot een tempel die gewijd is aan hem, de Heer, in wie ook u samen opgebouwd wordt tot een plaats waar God woont door zijn Geest.’

God kiest zelf zijn woon- en verblijfplaats uit, zoals hij Zacheus uitnodigt om woon- en verblijfplaats te worden voor Hemzelf. Zacheus wordt uitgenodigd om gastheer te zijn van de grote Gastheer.

Waar Gods geest wil wonen en zijn intrek wil nemen is niet aan ons, wij hebben haar niet in de greep en de Geest waait waarheen hij wil, in onvermoede richtingen. Vaak herkennen wij haar niet of pas gaandeweg.

Dat besef kan je hart openen en stemt nederig. Wij houden niet van het woord nederigheid, dat heeft negatieve associaties van zelfverloochening en huichelachtigheid. Maar het woord komt van humilitas en dat betekent dat je met je voeten in de humus, de grond staat. Met beide benen op aarde, geworteld in het fundament van Christus. We zijn niet van onszelf, we zijn van hem. Hij draagt ons. Hij maakt ons van gasten tot tafelgenoten en huisgenoten.

En dat brengt mij bij de ikoon die hier voor in de kerk staat en waarvan u een afbeelding op de liturgie ziet. De afbeelding van het gastmaal van Abraham, en tegelijkertijd van het mysterie van de Drie-eenheid.

U ziet links God de Vader, in het midden Christus en rechts de Heilige Geest als engelen om een maaltijd. Hun hoofden zijn in liefde naar elkaar genegen. Het stroomt

tussen hen. Tot in de eeuwen der eeuwen en zij staan voortdurend met elkaar in verbinding. Zij zijn het fundament van het bestaan. Maar de kring is open, er is nog een open plek en wij worden uitgenodigd om die lege plaats aan tafel in te nemen, tafelmanoot te worden. Wij worden uitgenodigd om in die stroom eeuwigdurende stroom van leven en liefde onze plek in te nemen en om de cirkel rond te maken.

Een wonderlijke, verrukkende eer en uitnodiging, die van ons meer dan gasten maakt: huisgenoten van het koninkrijk de hemelen.

Amen.